

ADLİ TIP KURUMU'NDA

KAN LEKESİ MODEL ANALİZİ UYGULAMALARI

Kan Lekesi Model Analizi Şubesi Adli Tıp Kurumu İstanbul Biyoloji İhtisas Dairesi bünyesinde Şube Müdürlüğü olarak çalışmalarına devam etmekte olup Cumhuriyet Başsavcılıklarından ve Mahkemelerden gelen dosyalarda aşağıda belirtilen çalışmaları gerçekleştirmektedir.

Kan lekesi model analizi başta olay yeri incelemesi olmak üzere kan dökülen olaylarda soruşturma sürecine oldukça faydalı bilgiler verebilecek bir disiplindir. Kan lekesi modellerinin incelenmesi ile;

- Olay yerindeki kan lekeleri ile ölenlerin ya da yaralananların vücutlarındaki yaraların uyumlu olup olmadıkları,
- Olayın orijini ve oluş şekli,
- Olay anında ve sonrasında ölenin/yaralananın ve failin hareketleri,
- Olay anında ölen/yaralanan ve failin birbirine göre ve olay yerindeki diğer nesnelere göre konumları,
- Ne tür darbe/ler uygulandığı, darbe sayısı ve darbe yönü,
- Kuvvet uygulayan nesnenin (kullanılan aletin, aracın) özellikleri,
- Olay yerinin olay sonrasında değiştirilip değiştirilmediği,
- Bazı durumlarda ateşli silah ile meydana gelen ölümlerde ya da yaralamalarda yaklaşık atış mesafesi,
- Soruşturma aşamasında tanık, sanık ya da mağdurun ifadelerinin desteklenmesi/reddedilmesi

gibi olayın geriye yönelik olarak yeniden yapılandırılmasında önemli katkılar sağlayacak bilgiler verebilmektedir.

Olay yerinde kan lekesi denilince ilk akla gelen konu moleküler genetik inceleme ile kanın kime ait olduğunun tespit edilmesi olmaktadır. Bu nedenle de kan lekeleri yeterli şekilde belgelenmeden örnekler alınmakta ve kan lekesi model analizi yönünden inceleme imkanı zora sokulmaktadır. Bu nedenle özellikle olay yeri incelemesine katılan Cumhuriyet Savcıları, Olay yeri inceleme polis memurları ve diğer personel kan lekesi model analizi disiplininin bilincinde olmalıdır. Krokilendirme, fotoğraflama, video çekimi gibi belgelendirme yöntemleri ile kan lekesi modelleri kaydedildikten sonra örnek alma işlemi gibi modellere zarar verebilecek yöntemler uygulanmalıdır.

Adli Tıp Kurumunda Kan Lekesi Model Analizi Şubesi Biyoloji İhtisas Dairesinin yapılanmasında yer almaktadır. Kan Lekesi Model Analizi Şubesinde Adli dosya incelemesi (dosyadaki fotoğrafların ve olay yeri videolarının incelenmesi), sanık, mağdur/maktul ya da üçüncü kişilerin kıyafetlerinin incelenmesi şeklinde yapılmaktadır.

İncelenmek üzere adli dosya gönderilirken dosyada ayrıntılı çekilmiş olay yeri inceleme fotoğrafları, olay yeri inceleme raporu, olay yeri basit ve/veya ölçekli krokisinin mutlaka bulunması gerekmektedir. Bunun yanında olay yerinde yapılmış ihtimali bulunan video çekimlerinin incelenmesinin de yazılacak rapora katkısı bulunabilmektedir.

İncelenmek üzere kıyafet gönderilecek ise bu kıyafetler üzerinde daha önce herhangi bir işlem yapıp yapılmadığının (moleküler genetik inceleme, atış artıkları incelemesi vb) özellikle belirtilmesi ya da Kurumumuzdan kan lekesi model analizinin yanında bu tarz incelemeler yapılması isteniyor ise bu durumun müzekkerenizde açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir.

Adli Tıp Kurumu dışında uygulanmış olabilecek laboratuvar incelemeleri kan lekelerine zarar verebileceğinden tarafımızca yapılacak incelemeleri kötü yönde etkileyebilecektir. Kan lekesi model analizi için kurumumuza gönderilmeden önce Kriminal Polis Laboratuvarında ya da Jandarma Kriminal Laboratuvarlarına gönderilecek inceleme materyalleri ile ilgili olarak bu laboratuvarlara, inceleme ve örnekleme yapılmadan önce mutlaka örnek alacakları bölgelerin fotoğraflarının çekilmesi talimatı verilmesi ve bu fotoğrafların inceleme materyalleri ile birlikte kurumumuza gönderilmesi gerekmektedir.

Müzekkerenizde kan lekesi model analizinden ne gibi bir sonuç beklendiğinin de belirtilmesi (kan lekesinin oluşum mekanizmasının ne olduğu, sürtünme modeli mi, sıçrama modeli mi olduğu, tanık ve sanık ifadelerinin doğrulanması/yalanlanması gibi) tekrar yazışmaların önüne geçebilecek ve sürecin uzamasını engelleyecektir. Ayrıca rutin pratikte karşılaşılan en büyük sorun dava ya da soruşturma dosyasının bir kopyasının gönderilmemesidir. Her ne kadar ifadelerin incelenmesinin uzmanı yönlendireceği düşünülse de kıyafet ya da fotoğraf incelemeleri dosya incelemesinden önce yapılmakta, bir kanaat oluşturulduktan sonra dava dosyasındaki ifadeler ile karşılaştırılması yapılmaktadır. Bu nedenle ifadelerde belirtilen olası kan lekesi oluşum mekanizmalarının da akla getirilebilmesi, doğrulanması ya da yalanlanması için dosya incelemesi mutlaka gerekmektedir.

Rutin uygulamalarda karşılaşılan bir diğer önemli sorun da aynı mühürlü torba ile birden fazla kıyafet gönderilmiş olmasına rağmen bu kıyafetlerin kime ait olduğunun (sanık, tanık, mağdur/maktul) belirtilmemesidir. Kıyafetler aynı mühürlü torbada gönderilecek ise her bir kişiye ait kıyafetlerin ayrı paketlenmesi ve paketlerin üzerinde kimin üzerinden çıkarıldığının (isim verilmeden yalnızca mağdur, sanık vb şekilde ya da kodlanarak "1 nolu kişinin üzerinden çıkarılan gömlek, pantolon ve çorapları içerir torba" şeklinde) belirtilmesi gerekmektedir.

Kısa süre içerisinde kan lekesi model analizi için olay yeri sürecinin nasıl işlemesi gerektiği ile ilgili bir kılavuz hazırlanarak Kurumumuz internet sitesinde yayınlanacaktır.

Adli Tıp Kurumu Biyoloji İhtisas Dairesi Kan Lekesi Model Analizi Şube Müdürlüğü adli makamlardan gelen aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

- Olay yerinde mevcut olan kan lekelerinin hangi mekanizmalar ile oluşmuş olduğu,
- Kan dökülme olayı meydana geldiği sırada ölenin/yaralanın vücut pozisyonu (ayakta durmakta, çömelmiş, yere yatar pozisyonda, yüzü duvara/belirli nesnelere dönük olup olmadığı vb),
- Kan dökülme olayı anında ikinci ya da üçüncü şahısların olay yerinde olup olmadığı,
- Yaralanan/ölen kişinin, sanığın ya da üçüncü şahısların kıyafetlerinde mevcut olabilecek lekelerin kan lekesi olup olmadığı, bu kan lekelerinin hangi mekanizmalarla oluşmuş olabileceği,
- Mağdur, sanık ya da şahitlerin anlatımları ile olay yerinde ya da kıyafetlerde bulunan kan lekelerinin uyumlu olup olmadığı konularında mümkün olduğunca bilgi vermeye çalışmaktadır.

Bir olayda kan lekesi model analizi yönünden inceleme yapılması amacıyla dosya gönderilirken aşağıda belirtilen hususlara mutlaka dikkat edilmesi gerekmektedir.

1. Dosyanın Adli Tıp Kurumu **İstanbul Biyoloji İhtisas Dairesine** gönderilmesi (şu an için Grup başkanlıklarının Biyoloji İhtisas Dairelerinde bu incelemeler yapılamamaktadır)
2. Yalnızca kıyafet incelemesi yapılması isteniyor ise
 - a. Hangi yönden inceleme yapılması istenildiğinin açıkça belirtilmesi (lekenin nasıl oluştuğu, sanık anlatımı ile lekenin oluşma şeklinin uyumlu olup olmadığı vb),
 - b. Kıyafetlerin her birinin ayrı ayrı kimlerin üzerinden (mağdur, sanık, tanık şeklinde belirtilmesi yeterli olup isim belirtmek şart değildir) alındığının açıkça belirtilmesi,
 - c. Olay ile ilgili iddianamenin gönderilmesi,
 - d. İfadelerin doğru olup olmadığı ile ilgili bir tespit isteniyor ise birbirinden farklı tüm ifadelerin gönderilmesi,
 - e. Olay yeri fotoğraflarının gönderilmesi (CD'ye kaydedilmiş şekilde),
 - f. Olay yeri krokisinin (ölçekli çizilmiş olması önemli) gönderilmesi,
3. Kıyafet incelemesi ile birlikte olay yeri ile ilgili bir yorum da isteniyor ise 2 numaralı maddede belirtilenlere ek olarak olay yeri inceleme raporunu da içerir soruşturma/dava dosyasının gönderilmesi,

4. Olay ölümlü bir olay ise ölene ait dış muayene ve otopsi raporlarının, mümkün ise otopsi fotoğraflarının gönderilmesi,
5. Olay sonrasında sağlık ekiplerinin yaralıya/ölene müdahale edip etmediğinin belirtilmesi gerekmektedir.

Örnek olgular:

Olgu 1= Eşine cinsel tacizde bulunduğu iddiası ile cinayeti gerçekleştirdiğini söyleyen koca cinayet sırasında karısının evde bulunduğunu, ancak kendisini evdeki bir odaya kapattığı için eşinin olaya hiçbir şekilde dahil olmadığını savunmaktadır. Ancak karısının olay anında üzerinde bulunduğu bildirilen siyah renkli pantolonun ön yüzünde her iki paça bölgesinde tespit edilen kan lekelerinin "SIÇRAMA KAN LEKESİ MODELİ" ÖZELLİKLERİ TAŞIDIĞI, bu kan lekesi modelinin pantolon üzerindeki yerleşimi ve modeli oluşturan kan lekelerinin doğrultuları dikkate alındığında kan bulunan bir yüzeye tekrar kan damlaması sırasında oluşan ikincil kan damlalarının oluşturduğu ve literatürde İKİNCİL KAN LEKELERİ "Secondary Spatter" adı verilen bir model olduğu, bu modelin oluşabilmesi için pantolonu giyen kişinin kan dökmekte olan kan kaynağının yakınında olması, pantolonun ön yüzünde olmasından dolayı kan kaynağına yüzünün dönük olması ve kan kaynağının (yaranın) yerden belirli bir mesafe yüksekte olması (yaralanan kişinin yerde yatar pozisyonu dışında herhangi bir pozisyonu ile uyumlu: çömelmiş, ayakta durur veya diğer) gerektiği şeklinde rapor edilmiştir.

Olgu 2= Ateşli silah ile intihar ettiği söylenen kadının olay anında evde sadece kocası ve kocasının akrabaları (kayınvalide, kayınbirader) vardır. Ölenin elinde atış artığı, tırnak altlarında kendisine ait olmayan biyolojik kalıntı (DNA analizi) aranır. DNA analizi koca ve kocanın yakınlarına da yapılır. Ölenin tırnak altlarında kendisine, kocasına ve kayınvalidesine ait mikst (karışık) DNA'ya rastlanır. Ancak koca evlilikte bu durumun gayet normal olduğunu savunur. Ölenin tırnak altından elde edilen mikst DNA'nın kaynağının hangi biyolojik doku olduğu ayırt edilemediğinden kayınvalidenin gelinime sırtımı kaşıtırdım, kese yaptırdım benzeri savunmaları karşısında bu delilde yetersiz kalmıştır. Ancak koca ve kocanın yakınları kadın intihar ettiği sırada odada olmadıklarını hep birlikte bir başka odada kahvaltı ettiklerini, silah sesi üzerine odaya girerek olaya müdahil olduklarını, ayrıca koca öleni kucağına alarak taşıdığını ifadelerinde belirtmektedirler. Gerçekten de kocanın olay anında üzerinde olduğu bildirilen giysilerin kan lekesi model analizi açısından incelenmesinde giysiler üzerindeki lekelerin büyük kısmının öleni taşıma sırasında oluşabilecek transfer lekeleri olduğu saptanmıştır.

Bu leke modellerinin tek istisnası aşağıdaki fotoğraflarda daire içerisine alınan lekelerdir. Tipik olan bu lekelerin DNA analizinde ölenin kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu görünümdeki kan lekesi modellerinin iki şekilde oluşabileceği; bunlardan birincisinin Exprated blood (solunum yolu kaynaklı) adı verilen ve ağız, burun, farenks, trekea gibi solunum yollarında birikmiş olan ve solunum yolları sekresyonu ve tükürük ile karışmış olan kanın öksürme, hapsirme gibi şiddetli şekilde vücudu terk etmesinden kaynaklanmış olabileceği; ancak gerek otopsi raporunda üst solunum yollarında gerekse ölenin fotoğraflarında bu modelin oluşumuna yol açabilecek bir kanın varlığına rastlanmadığı, dolayısı ile söz konusu monttaki kan lekesi modelinin ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmalarında mermi giriş deliğinden geriye doğru ters yönde saçılan ve gerek ateş eden silah üzerinde ve namlu içinde gerekse kan lekelerinin ulaşabileceği azami 1,5 metre mesafe içersinde yer alan el, kol ve benzeri gibi vücut parçaları ve giysiler üzerinde saptanabilen ve Back spatter (geri serpinti) adı verilen kan lekelerinden kaynaklanmış olmasının muhtemel olduğu, dosyada mevcut fotoğraflar arasında bu tür dosyalarda uyulması gereken kıstaslara uyularak çekilmiş ölenin sağ elini özel olarak gösteren fotoğraflar bulunmamakla birlikte mevcut olan elin görülebildiği fotoğrafların yapılan değerlendirilmesinde de incelenebildiği kadarıyla ölenin elinde kan lekesi geri serpinti lekeleri görülemediği,

SONUÇ OLARAK; gönderilen mont üzerinde ateşli silah mermi çekirdeği giriş deliğinden geriye doğru serpinti ile oluşması muhtemel kan lekesi modelinin saptanmış olduğu; bu modelin varlığının söz konusu montun olayın cereyan ettiği sırada otopsi de tanımlanan ateşli silah giriş deliğine azami 1,5 metre mesafe içersinde bulunduğu işaret ettiği rapor edilmiştir. Bu durumda montu giydiği bildirilen kocanın olay anında olayın cereyan ettiği yerde bulunmadığı şeklindeki ifadesi doğru değildir.

Hazırlayanlar : Doç.Dr.Faruk Aşıcıoğlu, Uz.Dr. Murat Nihat Arslan